

Granskning av arbetet för studiero och mot kränkande behandling

Revisionsrapport
Boxholms kommun

KPMG AB

Datum 2022-12-15

Antal sidor 18

Boxholms kommun

Granskning av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering i skolan

2022-10-25

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Om kränkande behandling och diskriminering	6
4	Resultat av granskningen	7
4.1	Skolinspektionens enkätresultat avseende kränkande behandling	7
4.2	Antalet anmälningar till huvudman	11
4.3	Organisation, riktlinjer och uppföljning	12
4.3.1	lakttagelser	12
4.3.2	Kommentarer och bedömning	13
4.4	Personalens kunskap om författningarnas innebörd	14
4.4.1	lakttagelser	14
4.4.2	Kommentarer och bedömning	14
4.5	Främjande och förebyggande arbete	15
4.5.1	lakttagelser	15
4.5.2	Kommentarer och bedömning	17
5	Slutsats och rekommendationer	17

1 Sammanfattning

Vi har av Boxholms kommuns revisorer fått i uppdrag att granska arbetet för trygghet och studiero och mot kränkande behandling i skolan.

Vår sammanfattade bedömning utifrån granskningens syfte är att det finns brister i kommunstyrelsens arbete för att säkra studiero och motverka kränkande behandling.

Vi konstaterar att det finns formella brister vad gäller delegering och det inte är säkerställt att anmälan görs till huvudman i alla de fall då en kränkning befaras ha skett. Det är inte heller säkerställt att all personal inom grundskolan har nödvändiga insikter och fullgör sina skyldigheter enligt lag.

Vidare är det en brist att inte samtliga skolenheter har en uppdaterad plan mot kränkande behandling och att det inte vid varje enhet finns tillgång till en elevhälsa som främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande.

Vi bedömer också att analysen av kränkingsanmälningarna på huvudmannanivå inte fullt ut motsvarar behovet av uppgifter som huvudmannen behöver för att kunna besluta om åtgärder. Det är också en brist att styrelsen inte har följt upp och analyserat enkätsvaren om trygghet och studiero. Av skolenkäten framgår tydligt att det finns brister avseende studiero och därmed borde kommunstyrelsen analysera behovet av åtgärder.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- delegera till anställd inom kommunen att skyndsamt utreda omständigheterna kring uppgivna kränkningar om kommunstyrelsen i egenskap av huvudman inte avser göra det själv. (6 kap. 37 § och 7 kap. 5 § KL samt 6 kap. 10 § 1 st. SkoL).
- tillse att all personal inom grundskolan anmäler till rektor och rektor till huvudman i alla de fall där ett barn eller en elev "anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten". (6 kap. 10 § 1 st. SkoL).
- tillse att all personal, d v s även icke pedagogisk personal såsom fastighetsskötare, vaktmästare och lokalvårdare, inom grundskolan "har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet" och att de "fullgör de skyldigheter" som åvilar dem enligt lag. (2 kap. 34 § 2 st. och 6 kap. § 5 SkoL). Det kan exempelvis säkerställas genom regelbunden utbildning och diskussioner vid arbetsplatsträffar.
- tillse att elevhälsan främst arbetar hälsofrämjande och förebyggande. (2 kap. 25 § SkoL).
- utveckla kvalitetsarbetet på huvudmannanivå vad gäller aggregerad uppföljning och analys av kränkande behandling, trygghet och studiero (4 kap 5-6 §§ SkoL).

2 Bakgrund

Vi har av Boxholms kommuns revisorer fått i uppdrag att granska arbetet för trygghet och studiero och mot kränkande behandling i skolan. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2022.

Skollagen ställer höga krav på att skolhuvudmannen motverkar kränkande behandling både vad planering, aktiva åtgärder och uppföljning beträffar. Skolmiljön ska präglas av trygghet och studiero.

Boxholms kommuns revisorer konstaterar utifrån sin riskbedömning att kränkande behandling i skolan påverkar tryggheten och studieron i skolan och kan medföra att enskilda elever inte kommer till skolan och att elevernas förutsättningar att nå målen i grundskolan, men även gymnasieskolan, påverkas negativt.

Revisorerna ser en risk för att åtgärder för att motverka kränkande behandling inte vidtas i den omfattning som krävs även om det finns styrdokument av olika slag.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Det övergripande syftet med granskningen är att bedöma hur huvudmannen för utbildningen, tar det övergripande ansvaret så att arbetet i verksamheten bedrivs enligt gällande lagstiftning för att säkra studiero och motverka kränkande behandling.

Vi kommer därför att granska:

- Hur huvudmannen organiserar sitt arbete och fullföljer sitt uppdrag mot kränkande behandling.
- Om huvudmannen har rutiner och riktlinjer för att upptäcka, anmäla, utreda, dokumentera åtgärda samt följa upp kränkande behandling?
- Vilket arbete som bedrivs för att personalen ska känna till, uppdateras på och fullgöra de skyldigheter som lagen föreskriver. Med personalen avses i lagen inte bara lärare utan alla anställda inom verksamheten såsom servicepersonal, skolassistenter med flera.
- Vilket främjande och förebyggande arbete som sker för att säkra elevernas trygghet och studiero samt motverka kränkande behandling.
- Om det vid varje skolenhet finns tillgång till elevhälsa som kan verka förebyggande och främjande inom området trygghet och studiero.

Granskningen omfattar grundskolan.

Boxholms kommun

Granskning av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering i skolan

2022-10-25

2.2 Revisionskriterier

Vi kommer att bedöma om rutinerna uppfyller

- kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §,
- skollagen (2010:800) 6 kap.,
- tillämpbara interna regelverk, policyer och beslut.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier av interna dokument från kommunen samt offentlig statistik. För granskningen har också intervjuer genomförts med arbetsutskottets presidium, tillförordnad skolchef och tillträdande skolchef, urval av rektorer, lärare samt representanter för elevhälsan.

Rapporten är faktakontrollerad av tillförordnad skolchef.

3 Om kränkande behandling och diskriminering

I skollagens 6 kapitel regleras om "åtgärder mot kränkande behandling" inom utbildning. Kränkande behandling definieras i skollagen 6 kap. 3 § som "ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) kränker ett barns eller elevs värdighet". Vad som gäller diskriminering regleras i diskrimineringslagen. "Den som bedriver verksamhet som avses i skollagen (2010:800) eller annan utbildningsverksamhet (utbildningsanordnare) får inte diskriminera något barn eller någon elev, student eller studerande som deltar i eller söker till verksamheten. Anställda och uppdragstagare i verksamheten ska likställas med utbildningsanordnaren när de handlar inom ramen för anställningen eller uppdraget" (2 kap. 5 § diskrimineringslagen).

I Skolverkets allmänna råd "Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling" förutsätts att den som diskriminerar har någon form av makt, det vill säga en skolledare eller lärare kan diskriminera, men inte en kamrat. Att utsätta någon eller några för trakasserier kan däremot även en elev göra. Detta benämns i dagligt tal för mobbning, men begreppet används inte i lagtexterna. (SKOLFS 2012:10)¹.

Enligt skollagens 2 kap. 34 § 2 st. ska huvudmannen tillse att "personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet". När det gäller åtgärder mot kränkande behandling påtalas ytterligare "att personalen fullgör de skyldigheter som anges i detta kapitel, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget". (6 kap. 5 § SkoL).

Skollagen ställer krav på att huvudmannen ska:

- bedriva ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling,
- tillse att "åtgärder genomförs för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling",
- tillse att det årligen upprättas en plan mot kränkande behandling (6 kap. 6-8 §§ SkoL),
- "skyndsamt utreda omständigheterna kring ... uppgivna kränkningar" och
- vidta åtgärder som krävs "för att förhindra kränkande behandling i framtiden". (6 kap. 10 § SkoL)

Sedan den 1 januari 2017 ställs inte längre krav på upprättande av likabehandlingsplan utan i stället regleras i 3 kap. 20 § diskrimineringslagen om årlig dokumentation av aktiva åtgärder.

I arbetet mot kränkande behandling och trakasserier är det viktigt att barnens och elevernas synpunkter och tankar tas tillvara. Detta fastslås i allmänhet i skollagen (4 kap. 9 §) och i läroplanen för grundskolan. I "förordning om barns och elevers

¹ Texten kan gälla som stöd, även om det allmänna rådet har upphört att gälla i samband med förändringar i diskrimineringslagen.

deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling” tydliggörs att planerna ska upprättas och följas upp under medverkan av eleverna. (SFS 2006:1083).

4 Resultat av granskningen

4.1 Skolinspektionens enkätresultat avseende kränkande behandling

Skolinspektionen genomför vartannat² år en skolenkät hos varje skolhuvudman; i skolenkäten tillfrågas eleverna i årskurs fem och årskurs åtta om bland annat anpassning efter elevens behov, kränkande behandling samt studiero och trygghet.

Skolinspektionens senaste enkätundersökning i Boxholms kommun genomfördes våren 2022 med elever i årskurs 5 och 8 i grundskolan, årskurs 2 i gymnasiet samt vårdnadshavare och pedagogisk personal. För denna granskning är inspektionens frågor om kränkningar, trygghet och studiero intressant.

Litar du på att de vuxna i skolan gör tillräckligt om någon elev blir illa behandlad?	stämmer helt och hållet	stämmer till stor del	stämmer till viss del	stämmer inte alls	vet ej	medelvärde ³ Boxholm/ enkätomg.
årskurs 5	51 %	28 %	12 %	-	-	7,9 / 7,2
Årskurs 8	14 %	49 %	24 %	-	-	5,7 / 6,0

Skolinspektionen, Skolenkät

Eleverna i årskurs 5 ställer sig mer positiva än genomsnittet i enkätomgången till frågan om de vuxna på skolan gör tillräckligt om någon blir illa behandlad. Eleverna i årskurs 8 är ställer sig något mer negativ än snittet i enkätomgången.

² Skolenkäten genomförs varje år vilket betyder att varje enkätomgång omfattar hälften av rikets huvudmän

³ Medelvärdet visar i hur hög grad som respondenterna instämmer i påståendet. Det högsta värdet är 10 och det lägsta 0. Den första siffran anger medelvärdet i Boxholms kommuns grundskolor och den andra siffran medelvärdet för alla elevernas svar i enkätomgången från våren 2022.

Boxholms kommun

Granskning av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering i skolan

2022-10-25

De vuxna i skolan har koll på vad som händer på rasterna.	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	Vet inte	medelvärde ⁴ Boxholm/ enkätomg.
årskurs 5	-	44 %	23 %	21 %	-	-	5,8 / 6,0
Årskurs 8	-	24 %	24 %	32 %	-	0 %	4,4 / 5,1

Skolinspektionen, Skolenkät

Av tabellen ovan framgår att elever i årskurs 5 och 8 i något lägre grad än snittet i enkätomgången upplever att de vuxna i skolan har koll på vad som händer på rasterna.

I intervjuer framkommer att det har funnits utmaningar med att bemanna rasterna vilket idag uppges vara åtgärdat. För att säkerställa elevernas trygghet under rasterna har även trygghetsvandringar tillsammans med elever genomförts där de fått möjlighet att identifiera platser som upplevs som otrygga.

Enkätresultat pedagogisk personal

I enkäten till den pedagogiska personalen svarade 60 procent att påståendet "de vuxna på skolan gör tillräckligt om en elev blir illa behandlad" stämmer till stor del. Enkäten redovisar inget resultat för hur stor andel av pedagogiska personalen som upplever att påståendet stämmer helt och hållet. Snittet i Boxholms kommun vad gäller upplevelsen av att de vuxna på skolan gör tillräckligt om en elev blir illa behandlad ligger i paritet med snittet i enkätomgången.

Av personalen svarade 70 procent att de upplever att de vuxna på skolan ofta har koll på vad som händer på rasterna. Inget resultat redovisas för hur stor andel av den pedagogiska personalen som upplever att de vuxna i skolan alltid har koll på vad som händer på rasterna.

⁴ Medelvärdet visar i hur hög grad som respondenterna instämmer i påståendet. Det högsta värdet är 10 och det lägsta 0.

Boxholms kommun

Granskning av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering i skolan

2022-10-25

Enkätresultat elever

Hur tycker du eleverna bemöter varandra i skolan?	Mycket bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Vet inte	medelvärde ⁵ Boxholm/ enkätomg.
årskurs 5	18 %	61 %	-	-	11 %	6,8 / 7,1
Årskurs 8	19 %	59 %	16 %	-	-	6,6 / 6,8

Skolinspektionen, Skolenkät

Majoriteten av eleverna svarar i enkäten att de tycker att eleverna bemöter varandra väl i skolan. Eleverna i Boxholms kommun är dock något mer negativa än snittet i enkätomgången.

Hur ofta är det arbetsro på lektionerna?	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	Vet inte	medelvärde ⁶ Boxholm/ enkätomg.
årskurs 5	-	25 %	44 %	23 %	-	-	5,0 / 5,5
Årskurs 8	-	38 %	35 %	14 %	-	-	5,9 / 5,7

Av tabellen ovan framgår att eleverna i årskurs 5 i lägre grad än snittet i enkätomgången upplever att de har arbetsro på lektionerna. Eleverna i årskurs 8 upplever i högre grad än snittet i enkätomgången att de har studiero på lektionerna.

⁵ Medelvärde visar i hur hög grad som respondenterna instämmer i påståendet. Det högsta värdet är 10 och det lägsta 0.

⁶ Medelvärde visar i hur hög grad som respondenterna instämmer i påståendet. Det högsta värdet är 10 och det lägsta 0.

Boxholms kommun

Granskning av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering i skolan

2022-10-25

Enkätresultat pedagogisk personal

I enkäten till den pedagogiska personalen svarade 24 procent att de alltid upplever att det är studiero på deras lektioner, 68 procent upplever att de ofta är studiero på deras lektioner. Snittet vad gäller den pedagogiska personalens upplevelse av studiero på lektionerna är högre i Boxholms kommun än snittet i enkätomgången.

Enkätresultat elever

Hur ofta är det så stökigt på lektionerna att du har svårt att koncentrera dig?	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig	Vet inte	medelvärde ⁷ Boxholm/ enkätomg.
årskurs 5	11 %	18 %	40 %	25 %	-	-	4,8 / 5,7
Årskurs 8	-	27 %	43 %	22 %	-	0 %	5,3 / 5,7

Av tabellen ovan framgår att eleverna i årskurs 5 och 8 i högre grad än snittet i enkätomgången upplever att det ofta är stökigt på lektionerna och att de har det svårt att koncentrera sig.

⁷ Medelvärdet visar i hur hög grad som respondenterna instämmer i påståendet. Det högsta värdet är 10 och det lägsta 0.

4.2 Antalet anmälningar till huvudman

Antalet anmälningar till huvudman om kränkande behandling i grundskolan:

- Läsåret 2019/2020 inkom 157 anmälningar och
- 2021/2022 inkom 127 anmälningar

Flera av de intervjuade rektorerna menar att det är svårt att bedöma varför antalet anmälningar har minskat, det vill säga om antalet kränkningar har minskat eller om skolenheterna har blivit sämre på att anmäla. Att skolenheterna är små menar rektorerna också kan vara bidragande till att det blir så pass stora skillnader mellan läsåren.

I tabellen nedan framgår antal ärenden av kränkningar, dels elever emellan, dels mellan personal och elev.-vid kommunala grundskoleenheter i Boxholms kommun som har handlagts av Skolinspektionen under 2019 - 2020. I denna statistik ingår eventuella ärenden som har behandlats av Barn- och elevombudet, som lyder under Skolinspektionen.

Anmälningsgrund	2020		2019	
	elev	pers.	elev	pers.
- kränkande behandling				
antal ärenden	2		2	1
- pågående				
- varav uppföljning				
- varav kritik	1		1	1
- varav utan kritik/avskrivning	1		1	
- skadeståndsprövning				

Siris, Skolverket, anmälningar till Skolinspektionen, 2019–2020

Under de två senaste åren har antalet ärenden avseende kränkande behandling gällande elever uppgått till fem. Under år 2021 och 2022 har inga ärenden handlagts av Skolinspektionen. Av tabellen framgår att Skolinspektionen riktat kritik mot Boxholms kommun beträffande arbetet med att förhindra kränkande behandling vid tre tillfällen under 2019 – 2020. Skolinspektionens kritik har gällt brister i skyldigheten att motverka kränkande behandling.

4.3 Organisation, riktlinjer och uppföljning

4.3.1 Iakttagelser

I Boxholms kommun ansvarar kommunstyrelsen för utbildningsväsendet enligt skollag. Till stöd i arbetet finns barn- och utbildningsförvaltningen som leds av en förvaltningschef tillika skolchef.

För arbetet med att anmäla, utreda, åtgärda samt följa upp misstänkta fall av kränkande behandling finns en utformad processbeskrivning⁸. I arbetet i enlighet med processbeskrivningen använder kommunen sedan drygt ett år tillbaka det digitala systemet Prorenata för att göra anmälningar om kränkande behandling enligt skollag. Huruvida en händelse ska bedömas som en kränkande behandling följt av en anmälan i Prorenata har diskuterats på skolenheterna, enligt lärarna. De menar att de blivit uppmanade till att hellre göra en anmälan för mycket än tvärtom om de skulle vara osäkra. Det förekommer dock att en anmälan inte alltid görs. Orsaken uppges vara att det är svårt att bedöma var gränsen går för en anmälan och vilka avvägningar som ska göras. Att göra en anmälan i Prorenata är, enligt lärarna, tidskrävande vilket bidrar till att det kan förekomma att "mindre allvarigare" kränkningar hanteras direkt utan anmälan i Prorenata.

Genom processen och det digitala systemet får rektor direkt tillgång till inkomna anmälningar som rektor sedan ansvarar för att signera, diarieföra och för att delge elevhälsoteamet (EHT). Rektor ansvarar också för att skyndsamt anmäla till huvudman vilket, enligt intervjuade rektorer, idag sker manuellt. Enligt intervjuade rektorer finns det behov av att effektivisera anmälan till huvudman (kommunstyrelsen). Vid tidpunkten för denna granskning pågår därför ett arbete med att se över huruvida kommunstyrelsen (huvudmannen) kan få tillgång till digitala kopior av inkomna anmälningar direkt via systemet Prorenata. När en anmälan inkommit till huvudmannen är rutinen i Boxholms kommun att kommunstyrelsens ordförande ska besöka berörd skolenhet för genomgång och signering av anmälan. Detta sker, enligt kommunstyrelsens ordförande, i enlighet med gällande rutin. Kommunstyrelsens ordförande deltar också vid skolledningens månatliga möten där det förekommer att det förs diskussioner kring arbetet mot kränkande behandling.

Vid en genomgång av kommunstyrelsens protokoll från år 2021 och 2022 noterar vi att styrelsen erhållit information gällande kränkande behandling vid två tillfällen⁹. Vid dessa två tillfällen har styrelsen i enlighet med årshjulet för det systematiska kvalitetsarbetet erhållit en sammanställning och analys av inkomna anmälningar. Vi har tagit del av sammanställningen för läsåret 2021/2022 och noterar att inkomna anmälningar bl.a. redovisas och analyseras utifrån kön, typ av händelse, åtgärder/hantering och var kränkningen ägt rum. Intervjuat presidium menar att

⁸ Senast reviderad 2022-08-17

⁹ KS 2021-03-23 § 53, KS 2022-02-15 § 21

2022-10-25

styrelsen erhåller god uppföljning av anmälda kränkningar men att de har svårt att se hur styrelsen kan bidra till att underlätta och stärka skolenheternas främjande och förebyggande arbete mot kränkande behandling.

I Boxholms kommuns författningssamling med reglementen och delegationsordningar regleras inte frågan om huvudmannens skyldighet att utreda omständigheterna runt en upplevd kränkning. I intervjuer framkommer att utredningen genomförs av rektor eller av den som rektor utser, vanligen skolsköterska eller kurator. Utredningen ska dokumenteras i systemet och ska innehålla eventuella beslut om insatser och åtgärder. Berörd personal ska enligt processbeskrivningen, regelbundet följa upp eventuella åtgärder tills beslut om att avsluta ärendet fattas på elevhälsans ärendemöten där även rektor är delaktig. Vid samtliga steg i processbeskrivningen ska kontakt hållas med berörda vårdnadshavare.

Intervjuade lärare menar att det nya systemet Prorenata har försvårat för lärarna att arbeta med anmälda kränkningar. En utmaning som lyfts fram är bl.a. att anmälan blir "låst" för redigering när den är inskickad. Detta innebär att anmälan vid behov inte kan redigeras eller kompletteras med ytterligare uppgifter, vilket exempelvis kan bli aktuellt om vårdnadshavarna inte har varit möjliga att kontakta innan anmälan blev inskickad. Enligt lärarna har de inte heller längre tillgång till anmälan efter att den har skickats in vilket de menar innebär extra administration att lägga på minnet.

4.3.2 Kommentarer och bedömning

Vi konstaterar att det inom kommunstyrelsen finns en processbeskrivning som vi bedömer styr arbetet mot kränkande behandling och diskriminering. Lärarna är emellertid osäkra på vad som ska bedömas som en kränkande behandling vilket kan medföra att anmälningar vid upplevda kränkningar inte görs i enlighet med lag. Det är också angeläget att styrelsen säkerställer att systemet Prorenata kan nyttjas på ett ändamålsenligt sätt för att effektivisera arbetet.

Det framkommer i intervjuer att det är rektor eller någon annan som rektor utser som utreder upplevda kränkningar. Enligt lag åvilar det huvudmannen att göra det. Vi bedömer att det är en brist att kommunstyrelsen inte delegerat denna uppgift.

Vidare bedömer vi att anmälningar om kränkande behandling, trakasserier och diskriminering ska redovisas för kommunstyrelsen löpande vid varje sammanträde. Styrelsen bör också på en aggregerad nivå utveckla analysen av befintlig sammanställning av kränkningsärenden samt lyfta fram åtgärder att vidta för att motverka kränkande behandling.

4.4 Personalens kunskap om författningarnas innebörd

4.4.1 Iakttagelser

Enligt skollagen har huvudmannen ansvar för att personalen "har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet" och att de "fullgör de skyldigheter" som åvilar dem enligt skollagens 6 kapitel om åtgärder mot kränkande behandling.

I Boxholms kommun är större delen av personalen i grundskolan anställd under kommunstyrelsens barn- och utbildningsförvaltning. Det gäller dock inte fastighetsskötare, lokalvårdare och måltidspersonal. Det finns ingen rutin för att säkerställa att personal som inte är anställd under barn- och utbildningsförvaltningen har kännedom om och agerar i enlighet med gällande lagstiftning om kränkande behandling och diskriminering.

Enligt intervjuade rektorer tas frågan om hur arbetet mot kränkande behandling, trakasserier och diskriminering ska bedrivas upp med den pedagogiska personalen i samband med uppstarter av verksamhetsår och kontinuerligt under arbetsplatsträffar (APT). Nyanställd personal får information om arbetet mot kränkande behandling i samband med introduktionen vid skolan. Det finns vid skolenheterna ingen uttalad funktion dit personal kan vända sig vid frågor. Om personalen skulle vara osäkra på något kan de vända sig till rektor, elevhälsa eller närmsta kollega.

Det är, enligt intervjuade rektorer, svårt att säkerställa att all personal arbetar fullt ut i enlighet med gällande lagstiftning. Olika riktade insatser har genomförts på de skolenheter eller för den pedagogiska personalen i de årskurser där antalet anmälningar exempelvis varit lägre eller högre i jämförelse med kommunens övriga skolenheter.

4.4.2 Kommentarer och bedömning

Vi bedömer att det inte fullt ut är säkerställt att den pedagogiska personalen har insikter om och fullgör sina skyldigheter vad gäller arbetet mot kränkande behandling, trakasserier och diskriminering. Vi konstaterar också att det saknas rutiner för hur all personal som arbetar inom grundskolan ska informeras om och hållas uppdaterade på sina skyldigheter enligt skollag och diskrimineringslag. Detta ansvar åvilar huvudmannen (kommunstyrelsen) enligt skollagens 6 kapitel § 5.

4.5 Främjande och förebyggande arbete

4.5.1 Iakttagelser

Enligt skollag ska varje skolenhet årligen upprätta en plan mot kränkande behandling. I Boxholms kommun finns en gemensam mall "handlingsplan för att motverka kränkande behandling". Rektorer utgår från denna mall, men anpassar den efter respektive skolenhet. Planen ska innehålla en uppföljning/utvärdering av föregående års handlingsplan, mål för det kommande arbetet och en beskrivning av det främjande och förebyggande arbetet på skolenheten. Via kommunens hemsida finns aktuell handlingsplan för att motverka kränkande behandling tillgänglig för Åsbo skola. Intervjuade rektorer för Stenbocksskolan F-6 och årskurs 4–9 uppger att de ligger efter i utformandet av en ny handlingsplan för läsåret 2022/2023.

På Åsbo skola upplever flera av de intervjuade att handlingsplanen för att motverka kränkande behandling är ett levande dokument. Den pedagogiska personalen och elevhälsoteamen är både involverade i att utforma och utvärdera planen. Även elever involveras genom elevråd, besvarande av olika enkäter samt genom trygghetsvandringar i skolans lokaler.

Nedan följer i punktform ett urval av främjande och förebyggande insatser för läsåren 2019/2020 (Stenbocksskolan) och 2022/2023 (Åsbo skola) såsom de redovisas i handlingsplanerna:

- Samtal om hur vi är mot varandra är ett ständigt återkommande ämne under lektionerna
- Rastaktiviteter där alla kan delta för att främja gemenskap och motverka utanförskap
- Schemalagt rastvaktssystem
- Personalen är tydliga vuxna för att visa vilka regler som gäller och vad som förväntas av eleverna
- Dagens aktiviteter finns som ett schema med bildstöd/textstöd uppsatt på tavlan.
- Personalen värnar om att det alltid ska vara öppna dörrar och ett öppet klimat.

I Boxholms kommun finns en centralt organiserad elevhälsa som arbetar på uppdrag av rektor. Elevhälsan består av insatserna kurator, skolsköterska, specialpedagog, skolpsykolog och skolläkare. Intervjuad representant för elevhälsan menar att det finns en ambition att arbeta främst främjande och förebyggande vad gäller kränkande behandling, trygghet och studiero. Tonvikten ligger dock på det åtgärdande arbetet.

För att stärka elevhälsans förutsättningar att arbeta främst främjande och förebyggande har organisatoriska insatser genomförts, såsom att organisera elevhälsan centralt. Elevhälsan beskrivs däremot som underbemannad och därmed är det främjande och förebyggande arbetet känslig mot personalförändringar. Vid tidpunkten för denna granskning saknar elevhälsan insatsen kurator vilket uppger ha

2022-10-25

påverkat det främjande och förebyggande arbetet negativt. Förutom att kurator ofta är delaktig i utredningen av anmälda kränkningar ansvarar kurator för att årligen sammanställa och analysera anmälningarna. Kurator ansvarar också för att analysera de årliga elevenkäterna vilket, till följd av vakansen, inte har genomförts i år. Enkäterna innehåller, enligt flera av de intervjuade, frågor kring bl.a. trygghet och studiero. Vi har tagit del av en sammanställning av elevenkäterna från vårterminen 2022 och noterar att elever i årskurs 2 och 3 har fått besvara frågan om de känner sig trygga i skolan varav 82 procent av de 117 elever som besvarat enkäten har angett att påståendet stämmer bra.

Motsvarande fråga har även eleverna i årskurs 4–6 besvarat varav drygt 46 procent av de 98 elever som besvarat enkäten har angett att påståendet stämmer helt och hållet. Någon motsvarande fråga gällande tryggheten har inte ställts till eleverna i årskurs 7–9. Eleverna i årskurs 4–6 har också fått besvara frågan om de har studiero på lektionerna varav drygt 14 procent av 98 elever har angett att påståendet stämmer helt och hållet, drygt 70 procent angav att påståendet stämmer ganska bra. Någon motsvarande fråga gällande studiero har inte ställts i enkäterna till eleverna i årskurs 2–3 eller 7–9, däremot har det fått besvara andra frågor kring deras upplevelser av undervisningen.

Som en del i arbetet med att säkerställa elevernas trygghet är elevhälsan bl.a. delaktig i att planera och organisera övergångar inom och mellan skolenheter. Detta innebär, enligt intervjuad specialpedagog, att det årligen genomförs samtal med elever för att kartlägga vad eleverna upplever som otryggt inför övergången. Identifierade utmaningar eller områden som upplevs som otrygga lyfts därefter i lärarnas arbetslag vid överlämningskonferenser och vid schemagruppens möten som planerar och utformar elevernas scheman. Inför varje nytt läsår erbjuds också eleverna möjlighet att boka individuella samtal med elevhälsans olika insatser, såsom kurator eller skolsköterska. Därutöver genomförs också årliga trygghetsvandringar tillsammans med eleverna för att identifiera platser på skolan som kan upplevas otrygga. Som ett resultat av trygghetsvandringarna har, enligt flera av de intervjuade, bl.a. fler rastvakter införts.

Vad gäller studieron försöker elevhälsan stötta lärarna genom olika metoder och tillvägagångssätt. Det kan exempelvis gälla uppbyggnad av olika lärmiljöer med hjälp av digitala verktyg, skärmar och hörselkåpor. För att stärka arbetet med studieron har, enligt intervjuad specialpedagog, ett projekt initierats vad gäller god arbetsmiljö. Projektet är under uppstart och i slutet av år 2022 kommer kommunens speciallärare utbildas i hur de kan arbeta för att stärka studieron, därefter är tanken att de genom kollegialt lärande ska sprida kunskapen till övrig personal på skolenheterna.

Bilden av att elevhälsan inte främst arbetar främjande och förebyggande delas av intervjuade lärare som menar att detta arbete har minskat under de senaste åren. Upplevelsen är att elevhälsan inte har utrymme att stötta upp alla de behov som finns. I syfte att öka tillgången till elevhälsan har elevhälsan inför läsåret 2022/2023 infört att de ska delta 20 minuter vid varje arbetslagsmöte. Elevhälsan har därtill infört drop-in tider varje vecka dit lärarna kan vända sig med frågor eller för att få råd.

4.5.2 Kommentarer och bedömning

Vi bedömer att det till viss del bedrivs ett främjande och förebyggande arbete för att säkra elevernas trygghet och studiero och motverka kränkande behandling. Det är en brist att inte samtliga skolenheter har en uppdaterad plan mot kränkande behandling och att det inte vid varje enhet finns tillgång till en elevhälsa som främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande.

Vidare bedömer vi att analysen av kränkingsanmälningarna på huvudmannanivå inte fullt ut motsvarar behov av uppgifter som huvudmannen behöver för att kunna besluta om åtgärder.

Vi bedömer att det är en brist att styrelsen inte har följt upp och analyserat enkätsvaren om trygghet och studiero. Av skolenkäten framgår tydligt att det finns brister avseende studiero och därmed borde kommunstyrelsen analysera behovet av åtgärder.

5 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattade bedömning utifrån granskningens syfte är att det finns brister i kommunstyrelsens arbete för att säkra studiero och motverka kränkande behandling.

Vi konstaterar att det finns formella brister vad gäller delegering och det inte är säkerställt att anmälan görs till huvudman i alla de fall då en kränkning befaras ha skett. Det är inte heller säkerställt att all personal inom grundskolan har nödvändiga insikter och fullgör sina skyldigheter enligt lag.

Vidare är det en brist att inte samtliga skolenheter har en uppdaterad plan mot kränkande behandling och att det inte vid varje enhet finns tillgång till en elevhälsa som främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande.

Vi bedömer också att analysen av kränkingsanmälningarna på huvudmannanivå inte fullt ut motsvarar behovet av uppgifter som huvudmannen behöver för att kunna besluta om åtgärder. Det är också en brist att styrelsen inte har följt upp och analyserat enkätsvaren om trygghet och studiero. Av skolenkäten framgår tydligt att det finns brister avseende studiero och därmed borde kommunstyrelsen analysera behovet av åtgärder.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- delegera till anställd inom kommunen att skyndsamt utreda omständigheterna kring uppgivna kränkningar om kommunstyrelsen i egenskap av huvudman inte avser göra det själv. (6 kap. 37 § och 7 kap. 5 § KL samt 6 kap. 10 § 1 st. SkoL).
- tillse att all personal inom grundskolan anmäler till rektor och rektor till huvudman i alla de fall där ett barn eller en elev "anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten". (6 kap. 10 § 1 st. SkoL).

Boxholms kommun

Granskning av arbetet mot kränkande behandling och diskriminering i skolan

2022-10-25

- tillse att all personal, d v s även icke pedagogisk personal såsom fastighetsskötare, vaktmästare och lokalvårdare, inom grundskolan "har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet" och att de "fullgör de skyldigheter" som åvilar dem enligt lag. (2 kap. 34 § 2 st. och 6 kap. § 5 SkoL). Det kan exempelvis säkerställas genom regelbunden utbildning och diskussioner vid arbetsplatsträffar.
- tillse att elevhälsan främst arbetar hälsofrämjande och förebyggande. (2 kap. 25 § SkoL).
- utveckla kvalitetsarbetet på huvudmannanivå vad gäller aggregerad uppföljning och analys av kränkande behandling, trygghet och studiero (4 kap 5-6 §§ SkoL).

Datum som ovan

KPMG AB

Klara Engström
Kommunal revisor

Joakim Nertyk
Specialist7Certifierad kommunal yrkesrevisor

Viktoria Bernstam
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.